Flanders
State of
the Art

Brexit: Vlaamse belangen en prioriteiten

Visienota voor de Brexit – onderhandelingen

BREXIT: VLAAMSE BELANGEN EN PRIORITEITEN **5**

1 VLAAMSE PRIORITEITEN **6**

1.1 DOELSTELLINGEN INZAKE DE TERUGTREKKINGSVOORWAARDEN 6
1.2 DOELSTELLINGEN INZAKE DE CONTOUREN VAN HET TOEKOMSTIG SAMENWERKINGSMODEL 7

2 VLAAMSE BELANGEN **10**

2.1 HANDEL - GOEDEREN 10
2.2 HANDEL – DIENSTEN 13
2.3 BUDGET 13
2.4 BEDRIJFSSECTOREN 14
2.5 LEEFMILIEU, NATUUR EN ENERGIE 15
2.6 ONDERWIJS EN ONDERZOEK 15
2.7 ANDERE 15

BREXIT: VLAAMSE BELANGEN EN PRIORITEITEN

Op 23 juni 2016 heeft het Verenigd Koninkrijk (VK) bij referendum besloten om de Europese Unie (EU) te verlaten. Bij de start van de onderhandelingen over deze terugtrekking op 19 juni 2017 gingen beide partijen akkoord met een gefaseerde benadering waarbij initieel uitsluitend over de voorwaarden van de terugtrekking van het VK wordt gesproken (eerste fase). Indien er voldoende vooruitgang is geboekt tijdens de onderhandelingen over die terugtrekkingsvoorwaarden, kan er worden gesproken over de contouren van een toekomstig samenwerkingsakkoord en een mogelijke transitieperiode (tweede fase). Op 20 oktober 2017 besloot de Europese Raad dat het interne discussies zou starten ter voorbereiding van de volgende fase. Tenzij de Europese Raad daar met unanimiteit anders over beslist, zal het VK op 29 maart 2019 geen lidstaat van de EU meer zijn. De eigenlijke onderhandelingen over het toekomstig samenwerkingsakkoord tussen de EU en het VK zullen na de formele uittreding van het VK worden aangevat op basis van de reeds gevoerde gesprekken over de contouren.

1 VLAAMSE PRIORITEITEN

Er staat heel wat op het spel voor Vlaanderen. Wanneer de brexit-onderhandelingen niet leiden tot een geleidelijke en omkaderde transitie van EU-lidmaatschap van het VK tot nieuwe verdragsrechtelijke relaties of zelfs mislukken (het zogenaamde "cliff edge" scenario), zijn negatieve gevolgen van de brexit voor Vlaanderen het grootst. De uittreding van het VK moet dus in verschillende stadia gebeuren, waarbij het VK stap voor stap van de interne markt wordt losgekoppeld. Een plotse breuk van de handelsrelaties en van de samenwerking op het vlak van mobiliteit, onderwijs en onderzoek, landbouw en visserij, milieu en energie moeten we vermijden. Specifiek voor de handelsrelaties vindt Vlaanderen dat de EU en het VK een gezamenlijk voorstel moeten presenteren binnen het kader van de WTO over de billijke verdeling van de huidige EU-28 engagementen. Dit zal de kans naar bijkomende compensatievragen vanwege andere WTO-leden aanzienlijk beperken. De Vlaamse regering hecht immers groot belang aan het multilaterale kader van de WTO waarbij ontwikkelingsdoelstellingen een centrale rol spelen (cf. de Vlaamse handels- en investeringsstrategie van 25 november 2016). Daarenboven mag het resultaat van de brexit-onderhandelingen de waarde van volwaardig EU-lidmaatschap niet ondermijnen. Er moet een verschil blijven bestaan tussen een EU-lidstaat en een niet EU-lidstaat.

Om deze verschillende uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, heeft de Vlaamse Overheid verschillende beleidsprioriteiten -en doelen vastgelegd. Op basis van deze prioriteiten en doelen neemt de Vlaamse Regering een standpunt in, ontwikkelt zij een aangepast beleid en communiceert zij met belanghebbenden en besluitvormers over wat Vlaanderen verwacht van de brexit-onderhandelingen. Een onderscheid wordt gemaakt tussen doelstellingen in de Eerste Fase (terugtrekkingsvoorwaarden) en de Tweede Fase (contouren van de toekomstige samenwerking) van de brexit-onderhandelingen.

1.1 DOELSTELLINGEN INZAKE DE TERUGTREKKINGSVOORWAARDEN

- De impact van de brexit op de uitgaven van de EU in het kader van het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2014-2020 zo veel als mogelijk beperken. De continuïteit van lopende projecten zo veel als mogelijk garanderen.

- De verworven rechten van de betrokken EU en Britse burgers maximaal beschermen via het terugtrekkingsakkoord. De waarborgen zijn gebaseerd op wederkerigheid en beperken de administratieve last voor burgers zo veel als mogelijk. Gedetacheerden en grensarbeiders genieten eveneens een beschermde status.

- Afspraken tussen de EU en het VK in het kader van de brexit-onderhandelingen over de Noord-Ierse kwestie respecteren de Goede Vrijdagakkoorden. De douaneafspraken die in dit kader gemaakt worden van nabij opvolgen. Deze afspraken geven geen aanleiding tot intra-Europese concurrentie.

- Inzake handhaving en geschillenbeslechting, een compromis vinden dat tegemoet komt aan de autonomie van de Europese rechtsorde enerzijds, en de wens van het VK om directe jurisdictie van het Europees Hof van justitie in het VK te beëindigen anderzijds.

1.2 DOELSTELLINGEN INZAKE DE CONTOUREN VAN HET TOEKOMSTIG SAMENWERKINGSMODEL

Inzake het toekomstig samenwerkingsmodel met het VK streeft Vlaanderen een handelsvriendelijke brexit na. De toekomstige relaties moeten zo omvattend en diep mogelijk zijn. Concreet betekent dit het volgende:

- De nieuwe verdragsrechtelijke relaties leiden tot een **handelsvriendelijke brexit**, met zo weinig mogelijk barrières voor de handel in goederen en diensten:

    - Geen tarifaire belemmeringen (nultarieven);
    - Nieuwe douaneformaliteiten die niet leiden tot langere wachtrijen en bijkomende administratieve lasten voor ondernemers. Dit vereist verregaande douanesamenwerking met minimale douaneformaliteiten o.a. door:
        - digitalisering (e-customs);
        - pre-clearance;
        - wederzijdse erkenning van 'Authorised Economic Operators (AEO's)';
        - verschillende faciliterende modellen (waaronder 'my export/your import' , "green lanes"-statuut, …) grondig te onderzoeken.

      Onderzoeken of er fondsen verstrekt kunnen worden met het oog op dringende investeringen inzake douane-infrastructuur;
    - Maximaal behouden van een 'level playing field' en vermijden van regelgevende divergentie: nastreven van regelgevende samenwerking op het vlak van product-, veiligheids-, milieu, sociale en andere normen (cfr. REACH,…) en duidelijke afspraken inzake staatssteun;
    - Garanderen van afdoende bescherming van investeringen en intellectuele eigendomsrechten.

- De EU moet bovendien een nauwe en **brede "PLUS"-samenwerking** met het VK nastreven, o.a. op het vlak van landbouw, visserij, onderzoek, onderwijs, mobiliteit, transport, milieu en energie, cultuur, en veiligheid. Mits een billijke en recurrente bijdrage aan het EU-budget, moet de samenwerking met het VK in interne programma's en agentschappen zoals het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid, Erasmus+, Horizon2020, CEF, Europol, Interreg en andere zo veel als mogelijk voortgezet worden. Specifieke aandachtspunten zijn:

- **Mobiliteit:**

  Indien voldoende zekerheid bestaat over gelijk speelveld:
  - Invoeren van een equivalent systeem van de bestaande communautaire vergunning;
  - Verderzetten van informatieverstrekking die veiligheid op zee moet garanderen;
  - Verderzetten lidmaatschap van het VK bij de Single European Sky.
- **Onderwijs & onderzoek:**
  - Vrijwaren van de samenwerking met Britse universiteiten en kennisinstellingen en kansen voor onderzoekers en studenten (o.a. op het vlak van mobiliteit) op basis van wederkerigheid;
  - Behouden van gunsttarieven voor toegang tot Britse kennisinstellingen;
  - Voortzetten van de samenwerking met het VK in het EU Kaderprogramma, waarbij een geassocieerd lidmaatschap van het VK de voorkeur geniet, mits betaling van een billijke bijdrage.
- **Landbouw:**
  - Maximaal vrijwaren van de toegang van Vlaamse landbouwers tot de fondsen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.
- **Visserij:**
  - Behouden van het absolute status-quo van de huidige quotaverdeling en bijgevolg ook van de huidige toegangsrechten tot de territoriale wateren en de Exclusieve Economische Zone;
  - Behouden van een gelijk speelveld qua technische maatregelen en controle;
  - Afsluiten van afspraken met het VK inzake gezamenlijk duurzaam beheer in al zijn aspecten (zowel ecologisch als socio-economisch).
- **Milieu/energie:**
  - Bewaken van een gelijk speelveld voor economische sectoren (vooral productnormering en industriële emissies, qua normering én handhaving).
  - Bewaken van het respect voor internationale en Europees vastgelegde milieu- en energiedoelstellingen zonder bedrijven in de EU en Vlaanderen bijkomend te belasten voor bestaande installaties.
  - Aantrekken van nieuwe investeringen en afspraken inzake interconnecties van energienetwerken tussen VK en EU.
- **Cultuur:**
  - Steunen van de verdere deelname van het VK aan het Creatief Europa programma, mits billijke bijdrage aan het Uniebudget.

- **Transitieregelingen** moeten de basis leggen voor de toekomstige verdragsrechtelijke relaties, zodat een vlotte overgang mogelijk is. Deze transitieregeling dient voldoende lang te duren om het VK en de EU de kans te geven om tot kwaliteitsvolle akkoorden te komen over hun toekomstige relaties. Hierbij blijft het VK bij voorkeur deel uitmaken van de douane-unie en interne markt, mits billijke en recurrente bijdrage aan het EU-budget. Verder is het essentieel dat de EU en het VK hierover gezamenlijk communiceren naar de internationale handelspartners.

- Een nieuwe **macro-regionale strategie voor de Noordzee** moet alle landen en regio's rond de Noordzee binnen hun respectieve bevoegdheden in staat stellen samen te werken, o.a. op het vlak van wetenschap, maritiem transport, energie, biodiversiteit, en de blauwe economie.

2 VLAAMSE BELANGEN

De nakende uittreding van het VK uit de EU plaatst Vlaanderen voor verschillende uitdagingen, vooral van economische en financiële aard. Wat de brexit betekent voor de samenwerking met het VK is voor zowat alle beleidsdomeinen grotendeels afhankelijk van de toekomstige relatie tussen het VK en de EU. Op dit moment is het nog niet duidelijk hoe deze relatie er zal uitzien en hoe nauw de samenwerking tussen de EU en het VK na brexit zal zijn. Hierna wordt voor verschillende Vlaamse beleidsdomeinen stilgestaan bij de mogelijke impact van de brexit.

2.1 HANDEL - GOEDEREN

De impact van de brexit op de Vlaamse economie zal zeer groot zijn. Deze is namelijk sterk afhankelijk van handel met het VK. In 2016 zagen de handelsrelaties tussen het VK en Vlaanderen er als volgt uit:

EXPORT 2016

€27,66 miljard
(+1,68%)

IMPORT 2016

€13,61 miljard
(-9,45%)

Aandeel VK in totale export Vlaanderen (2016)	4e exportmarkt (9,15%)
Aandeel Vlaanderen in totale Belgische export naar VK	87%
Aandeel Vlaanderen in totale Britse import in België	89%

Top-uitvoersectoren 2016 - % aandeel van Vlaamse export naar het VK		
Vervoermaterieel	32,2%	€8,91 miljard
Chemische en farmaceutische producten	18,51%	€5,12 miljard
Machines	7,58%	€2,10 miljard
Kunststoffen	6,57%	€1,82 miljard
Voeding en dranken	6,45%	€1,78 miljard
Minerale producten	4,85%	€1,34 miljard
Textiel	4,60%	€1,27 miljard

% aandeel VK in Vlaamse werelduitvoer van sector		
Vervoermaterieel	23,22%	VK = 1ste uitvoerbestemming
Textiel	11,27%	VK = 4de
Voeding en dranken	10,23%	VK = 4de
Kunststoffen	7,50%	VK = 4de
Chemische en farmaceutische producten	7,17%	VK = 5de
Machines	6,44%	VK = 4de
Minerale producten	5,95%	VK = 5de

Bovenstaande belangen worden bedreigd door handelsbelemmeringen die zullen toenemen wanneer het VK geen lidstaat van de EU meer is. Het VK heeft immers aangegeven uit de interne markt en de douane-unie te willen stappen. In dat geval zullen zowel tarifaire als niet-tarifaire belemmeringen de Vlaamse handel met het VK negatief beïnvloeden.

Tarifaire belemmeringen zullen hoofdzakelijk bestaan uit invoerheffingen die het VK zal kunnen opleggen op goederen afkomstig van de EU. Dit heeft als gevolg dat export van Vlaanderen naar het VK duurder zal worden, wat kan leiden tot een daling van de vraag naar Vlaamse producten en uiteindelijk tot een daling van de Vlaamse export. Omgekeerd zal ook de export van het VK naar Vlaanderen duurder worden, en de meerkost voor Britse producten moet mogelijk door de Vlaamse afnemer gedragen worden. Indien de EU en het VK geen regeling uitwerken die de invoerheffingen beperkt, valt de handel terug op de WTO-tarieven:

Potentiële WTO-invoerrechten (in %)			
Vervoermaterieel			
Personenwagens	10%	Goederenvervoer	13,5%
Trucks	16%	Onderdelen	4%
Machines			
Machines	0%, 1,7%, 2,2%, 2,7% and 4,2%	Elektrische toestellen	0%, 1,7%, 2,2%, 2,7%, 3,7%, 4,7%
Landbouwproducten			
Dierlijke producten	15,0%	Zuivelproducten	33,5%
Fruit, groente en planten	10,3%	Koffie, thee en cacao	6,0%
Granen en bereidingen	12,4%	Oliezaden, vetten en dierlijke of plantaardige olie	6,0%
Suiker en suikerwerk	20,7%	Dranken en tabak	19,4%
Vis en visproducten	12,0%		
Chemie/farma			
Chemische producten	3,25% tot 6,5%	Farmaproducten	0%
Textiel:			
interieurtextiel	4% tot 8%	Kleding, schoeisel en hoofddeksels	4% tot 17%

Naast tarifaire, zullen ook **niet-tarifaire belemmeringen** het handelsverkeer tussen de EU en het VK bemoeilijken. Afhankelijk van de toekomstige samenwerking op het vlak van handel en douane, zullen de douaneautoriteiten opnieuw controles moeten uitvoeren. Daarbij wordt o.a. gecontroleerd op naleving van sanitaire en fytosanitaire standaarden, technische barrières zoals verpakkingsnormen, oorsprongscertificaten, geografische indicatoren en diverse quota's. De douaneautoriteiten zullen verder moeten toezien op naleving van de relevante product-, milieu - en consumentenwetgeving. Deze douanecontroles zullen zeker leiden tot bijkomende kosten en tijdverlies. Dit zal bovendien zware gevolgen hebben voor goederen die ingeschakeld zijn in het "just-in-time" model, waarbij levering en productie precies op elkaar zijn afgestemd om te vermijden dat bedrijven al te grote voorraden dienen in te leggen, wat een extra kost met zich meebrengt. Gezien de bijkomende formaliteiten en kosten zal dit logistiek model onder druk komen te staan.

Verder is divergentie mogelijk op het vlak van de erkenning, bescherming en afdwinging van intellectuele eigendom. Het gaat hierbij onder meer over merken, auteursrechten, tekeningen en modellen, bedrijfsgeheimen en geografische aanduidingen (GI's).

De Studiedienst van de Vlaamse Regering berekende in 2016 dat het Vlaamse BBP met 2,6% zou dalen indien de handelsrelaties tussen de EU en het VK terugvallen op de WTO-regels. Wanneer de EU en het VK een vrijhandelsakkoord zouden sluiten, wordt dit verlies beperkt tot 1,8% van het Vlaamse BBP. Deze resultaten worden grotendeels bevestigd in een recente studie van onderzoekers verbonden aan de KU Leuven over de effecten van brexit doorheen de hele productieketen. Indien de EU en het VK afstevenen op een 'hard brexit', schat deze studie de achteruitgang van het Belgische BBP op 2,35%. Het banenverlies in België zou in een dergelijk

scenario 42.000 jobs bedragen. In het geval van een 'soft Brexit', wordt de achteruitgang in het BBP geschat op 0,58% en het banenverlies op 10.000.

Alle studies geven duidelijk aan dat Vlaanderen economisch na Ierland en Nederland het hardst wordt getroffen van de 27 overblijvende EU-lidstaten. Dit is harder dan Duitsland en Spanje.

	Belgische BBP	Belgische jobs
'hard Brexit'	- 2,35%	- 42.000 jobs
'soft Brexit'	- 0,58%	- 10.000 jobs

2.2 HANDEL – DIENSTEN

De Vlaamse dienstenhandel met het VK wordt in grote mate getroffen door het **wegvallen van het vrij verkeer van personen en diensten** tussen het VK en de EU. Naar schatting 35.000 Belgen wonen en werken in het VK, het merendeel Vlamingen. Omgekeerd wonen en werken er ongeveer 30.000 Britten in België. Als het VK uit de EU stapt zonder dat afspraken gemaakt zijn over het vrij verkeer van personen en diensten, wordt het voor hen meteen een stuk moeilijker om te werken in het VK/Vlaanderen omdat zij hun automatisch werk- en verblijfsrecht dat geldt voor EU burgers op de interne markt verliezen. Op dit moment bestaan er geharmoniseerde EU regels voor het verrichten van grensoverschrijdende activiteiten, maar het gevaar bestaat dat er op termijn een **ongelijk speelveld** ontstaat tussen de EU en het VK doordat zijn regelgeving gaat afwijken van deze van de EU.

2.3 BUDGET

Het VK stort jaarlijks een aanzienlijke nettobijdrage aan het budget van de EU. Indien het VK uit de EU stapt zonder dat er een overeenkomst is over zijn financiële verplichtingen tegenover de EU, zal het verlies van zijn bijdrage budgettaire keuzes inzake besparingen of verhoogde bijdragen van de lidstaten vereisen. **Een verhoging van de bijdrage** zou een impact hebben op de Belgische (federale) bijdrage aan het EU-budget. **Besparingen** zouden een impact hebben op publieke en private organisaties in Vlaanderen die vandaag middelen ontvangen uit het budget van de Unie. Een groot deel van deze Europese middelen wordt mede gefinancierd vanuit de Vlaamse begroting. Dit is het geval voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Europees fonds voor Plattelandsontwikkeling en het Europees visserijfonds. De deelstaten staan daarnaast ook in voor de uitkering van rechtstreekse betalingen aan landbouwers (zonder medefinanciering uit de Vlaamse begroting). Private en publieke actoren ontvangen daarnaast EU-subsidies uit diverse EU-financieringsprogramma's waaronder Horizon 2020 (onderzoek, ontwikkeling, innovatie), Erasmus+ (onderwijs, vorming, jeugd en sport), Connecting Europe Facility (transport-, energie- en ICT-infrastructuur), COSME (kmo's), Life (milieu en klimaat), Europa voor de burger (burgerschap), Creatief Europa (cultuur, media, creatieve industrieën), het Asiel-, Migratie- en Integratiefonds, en het Europees Globalisatiefonds (ontslagen werknemers).

Elke financiële regeling tussen het VK en de EU moet rekening houden met de huidige en toekomstige financieringskost. Twee voorbeelden om deze toekomstige kost concreet te maken: de pensioenkosten van de EU-ambtenaren en financiële engagementen die het VK mee

goedkeurde vóór de uittreding zullen na de uittreding nog mee moeten gefinancierd worden door het VK.

2.4 BEDRIJFSSECTOREN

De Vlaamse **transportsector** is met een aandeel van 19,24% in de export van diensten naar het VK een van de meest getroffen sectoren. Wat betreft het wegtransport is het VK het 4de belangrijkste bestemmingsland na Frankrijk, Nederland en Duitsland. Europese regels garanderen momenteel een 'level playing field' tussen de EU en het VK en zorgen ervoor dat het vervoer van en naar het VK verloopt binnen een vrijgemaakte goederenvervoermarkt. Voor het wegtransport zou het verdwijnen van het EU-rechtskader concreet betekenen dat de vervoerder voor elk transporttraject van en naar het VK moet beschikken over een bilaterale vergunning en dat dit soort vergunningen gecontingenteerd is. Het VK zou ook de vrije toegang tot zijn transportmarkt kunnen belemmeren via divergente regels en normen.

De totale toegevoegde waarde van de activiteiten van de **havens** gerelateerd aan trafiek met het VK wordt geschat op 1,7 miljard euro. Tijdens de eerste 9 maanden van 2016 werd in de Vlaamse havens 26 miljoen ton trafiek van en naar het VK behandeld. Van de Vlaamse havens heeft Zeebrugge veruit de grootste trafieken met het VK. Zeebrugge vreest dat door de brexit en een verzwakte economische groei het handelsvolume tussen het VK en het continent zal dalen. Daarenboven creëren bijkomende douaneformaliteiten extra kosten door langere wachttijden en de nood aan meer opslagruimte. De haven van Antwerpen verwacht niet dat de handelsstroom met het VK zal wegvallen, maar wijst er wel op dat de ontstane onzekerheid over de toekomst een impact zal hebben op het handelsverkeer.

Wat de **luchtvaartsector** betreft, zal de brexit vooral Brussels Airport, als grootste luchthaven van België, treffen. Het VK geniet tot vandaag binnen de eengemaakte luchtvaartruimte (Single European Sky) van zowel het recht om te vliegen tussen EU-landen als het recht om te vliegen in een EU-land. Wanneer de brexit een feit is, zal het VK welllicht geen deel meer uitmaken van de eengemaakte luchtvaartruimte, tenzij de nodige overeenkomsten worden gesloten. Voor EU-operatoren zal het dan niet meer mogelijk zijn om routes te bedienen tussen twee Britse steden en vice versa. Ook zullen ze niet meer kunnen vliegen tussen het VK en een lidstaat als de maatschappij gevestigd is in een derde lidstaat.

De Vlaamse **landbouwsector** is afhankelijk van fondsen ter beschikking gesteld via het gemeenschappelijk landbouw- en visserijbeleid. Wanneer mogelijke besparingen op het EU-budget (cf. supra) doorgevoerd zouden worden via een inkrimping van deze fondsen, wordt de Vlaamse landbouw financieel getroffen. Een verhoging van invoerheffingen op landbouwproducten na de brexit kan leiden tot een daling van de vraag naar Vlaamse producten in het VK.

De Vlaamse **visserijsector** is vandaag klein. Een worst-case scenario kan de doodsteek beteken voor deze sector. Dit scenario bestaat uit een verlies van toegang of wijziging van toegangsvoorwaarden tot Britse kustwateren en de exclusieve economische zone van het VK. Gegeven de afhankelijkheid van meer dan 50% van de Britse wateren, is dergelijk scenario erg bedreigend voor de Vlaamse visserijsector.

2.5 LEEFMILIEU, NATUUR EN ENERGIE

Als lidstaat van de EU is het VK gebonden door het Europees milieu–, natuur– en energierecht. Wanneer de brexit een feit is, zal het VK mogelijk afwijkende regelgeving kunnen uitvaardigen in lijn met de Britse nationale belangen. Op die manier wordt het **huidig gelijk speelveld mogelijk verstoord**, en kan het VK een concurrentieel voordeel verkrijgen ten opzichte van de EU en Vlaanderen. Mogelijk moeten ambitieuze doelstellingen die in de schoot van de EU28 vastgelegd werden, bijgesteld worden. Gebeurt dit niet, dan moeten deze doelstellingen gerealiseerd worden door de EU27, met een verhoogde inspanning van de lidstaten en hun deelstaten tot gevolg.

2.6 ONDERWIJS EN ONDERZOEK

Vlaanderen en het VK werken intens samen op het vlak van onderwijs en onderzoek. EU-studenten en onderzoekers hebben momenteel een bevoorrechte toegang tot het VK, en vice versa. Op het moment dat het VK de EU verlaat, kan deze bevoorrechte toegang een stuk moeilijker worden.

2.7 ANDERE

Verscheidene Vlaamse beleidsdomeinen zullen in wisselende mate de gevolgen van de brexit ondervinden.

Ingevolge een harde Brexit zullen de meeste rechtsbasissen op vlak van fiscale gegevensuitwisseling en invorderingsbijstand wegvallen. Het VK blijft evenwel lid van de OESO en ook het dubbelbelastingverdrag blijft in voege. Deze situatie zal mogelijk leiden tot een verminderde of minder soepele fiscale gegevensuitwisseling en invorderingsbijstand, wat op zijn beurt zou kunnen leiden tot minder belastinginkomsten.

De brexit zal ook gevolgen hebben voor de zeevaart en maritieme sectoren. De samenwerking tussen Vlaanderen en het VK in het kader van de European Maritime Safety Agency (EMSA) en SafeSeaNet, de Maritime Incident Response Groups (MIRG-EX), het Akkoord betreffende de toegang tot AIS-informatie (Automatic Identification System) en WETREP - West European Tanker Reporting System komt mogelijk op de helling te staan.

Directe en indirecte gevolgen zijn er ook voor de EU databeschermingsregelgeving, de dual-use sectoren, audiovisuele mediadiensten, cultuurgoederen, integratie en inburgering, het personeelsbeleid van de Vlaamse overheid, beroepskwalificaties en cultuur.

DEPARTEMENT
BUITENLANDSE ZAKEN